

INTERNAȚIONALĂ I (1864—1876). CREAREA, ACTIVITATEA ȘI SEMNIFICAȚIA SA ISTORICĂ

MARIAN STROIA

Născută ca o necesitate istorică, din nevoia proletariatului de a dispune de o organizație politică puternică, capabilă să opună exploatatorilor de pretutindeni lupta unită a muncitorilor pentru răsturnarea orînduirii capitaliste și instaurarea dictaturii proletariatului, Asociația Internațională a Muncitorilor (Internaționala I-1864—1876) a jucat un rol deosebit de important în lupta pentru organizarea rîndurilor mișcării muncitorești, pentru afirmarea și victoria socialismului științific în mișcarea muncitorească internațională.

Internaționala I a luat ființă în condițiile victoriei și statornicirii capitalismului într-o serie de țări din Europa și continentul american. Perioada anilor 1850—1870 s-a caracterizat printr-o rapidă dezvoltare și maturizare a capitalismului atît de industrie, cît și agricultură. O importantă caracteristică a acestei epoci a reprezentat-o furtunoasa creștere a industriei mașiniste, determinată de revoluția industrială. Ca atare, în acești ani, producția mondială a principalelor ramuri industriale a crescut de 2—3 ori. Revoluția industrială și industrializarea au avut, ca unul din efectele principale, o vastă circulație internațională a forței de muncă, cu efecte adînci și asupra comerțului internațional¹. Se înregistrează fenomenul lărgirii și extinderii relațiilor comerciale dintre țări, desăvîrșindu-se procesul de creare a pieței mondiale capitaliste.

Tot în această perioadă principalele țări capitaliste dezvoltate își accelerează cursa nestăvilită pentru acapararea de cît mai multe posesiuni pe alte continente, pentru formarea de cît mai întinse imperii coloniale.

Acesta este, în linii mari evident, cadrul social-istoric, în care — corolar firesc al proceselor evidențiate mai sus — se amplifică creșterea rapidă și concentrarea proletariatului, în fabrici și uzine.

În perioada premergătoare creării Internaționalei, în special între 1830—1850, proletariatul din principalele țări capitaliste ale Europei începe să se manifeste ca o forță politică de sine stătătoare². În acest sens, pot fi amintite mișcările muncitorilor textiliști din Lyon (1831 și 1834), răscoala țesătorilor silezieni (1844), iar în deceniile IV și V ale secolului mișcarea chartistă din Anglia. Ulterior, prin participarea sa la revoluțiile anului 1848, proletariatul european a dovedit creșterea combativității sale revoluționare, precum și maturizarea conștiinței sale politice.

¹ Fr. Mauro, *Histoire de l'économie mondiale, 1790—1970*, Editions Sirey, Paris, 1971, p. 186.

² Jacques Droz, *Histoire générale du socialisme. Des origines à 1875*, Paris, Presses Universitaires de France, 1972, p. 590.

Un rol extrem de important în acest proces l-a jucat crearea și activitatea Ligii Comuniștilor, desfășurată sub nemijlocita îndrumare a lui Karl Marx și a tovarășului său de luptă Friedrich Engels, ca și apariția *Manifestului Partidului Communist* (1848). Prim document programatic al mișcării comuniste și muncitorești internaționale, *Manifestul*, elaborat de cei doi corifei ai socialismului la mijlocul secolului al XIX-lea, conținea — formulate în ideile sale fundamentale — principiile de bază ale învățaturii marxiste. Totodată, el releva proletariatului misiunea sa istorică: rolul de luptător necruțător pentru răsturnarea orînduirii capitaliste, bazată pe injustiție și exploatare³.

O importantă premisă în procesul de închegare a conștiinței solidarității de clasă, a unității de luptă și acțiune a muncitorimii europene a reprezentat-o înfiriparea și creșterea legăturilor dintre proletarii din diferite țări ale continentului.

Pe această linie, un moment cu o semnificație deosebită l-a reprezentat mitingul de la Londra de la 12 noiembrie 1863, cu ocazia căruia a fost adoptat *Mesajul* citit de George Odger și adresat „muncitorilor Franței și muncitorilor Angliei” în scopul întăririi unității lor de acțiune.⁴ Publicarea acestei chemări a avut un mare ecou în mișcarea muncitorească internațională: ea a fost totodată unul din episoadele care au premers creării Asociației Internaționale a Muncitorilor⁵.

Pentru primirea delegației muncitorilor francezi, care urmau să aducă răspunsul tovarășilor lor de luptă la această chemare, la Londra a fost organizat, la 28 septembrie 1864, un mare miting, cu participare internațională. Adunarea, desfășurată în sala St. Martin, a grupat laolaltă delegați ai muncitorilor din câteva țări, între care Anglia, Franța, Italia, Germania, Polonia și Irlanda.

Într-o atmosferă de puternic entuziasm, după citirea răspunsului delegației franceze (care saluta propunerea tovarășilor lor englezi de a-și uni forțele), cei prezenți au luat hotărârea creării Asociației Internaționale a Muncitorilor.

Avînd în vedere că activitatea Internaționalei avea să ridice numeroase probleme organizatorice, adunarea a ales un Comitet, însărcinat cu elaborarea și redactarea principalelor documente programatice. În acest comitet a fost inclus și Marx, care a devenit în curînd principalul ideolog și animator al acestuia.

Concepute de Marx în octombrie 1864, cele două documente programatice fundamentale ale Internaționalei I — respectiv „*Manifestul constitutiv*” și „*Statutul*” — au fost aprobate și adoptate în ședința din 1 noiembrie 1864 a Comitetului. Primul document expunea, într-o formă clară și accesibilă tuturor muncitorilor, țelurile și sarcinile luptei clasei muncitoare, ale

³ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la adunarea festivă consacrată aniversării a 80 de ani de la crearea partidului politic al clasei muncitoare din România*, Edit. politică, București, 1973, p. 12.

⁴ Henry Pelling, *A History of British Trade-Unionism*, London, Penguin Book, 1967, p. 83.

⁵ B. A. Rojkov, *Angliiskoe rabocee dvijenie 1859—1864*, Moskva, Izd. Nauka, 1973, p. 158.

mişcării muncitorești internaționale. În *Manifest*, Marx a considerat că a găsit locul potrivit pentru a expune una din ideile de bază ale socialismului științific, și anume aceea că eliberarea clasei muncitoare presupune — ca o condiție *sine qua non* — înlăturarea burgheziei de la putere și instaurarea puterii proletariatului. Premisele de bază ale atingerii acestui obiectiv sînt — sublinia în continuare documentul — unitatea clasei muncitoare și conducerea luptei de către detașamentul de avangardă al acesteia — partidul proletar.

În ce privește *Statutul*, acesta conținea în prima sa parte expunerea de motive privind principiile politice și scopul urmărit de Internațională: „Prezenta Asociație se întemeiază cu scopul de a servi drept centru de legătură și colaborare între asociațiile muncitorești care există în diferite țări și care urmăresc același scop, și anume apărarea, dezvoltarea și deplina eliberare a clasei muncitoare”⁶. Marx nu a considerat însă niciodată Internaționala drept o organizație supranațională, un centru de la care să emane directive imuabile și universal valabile și care să-și impună voința organizațiilor muncitorești din fiecare țară. „În conformitate cu *principiile ei* — sublinia el în 1869 — Asociația noastră lasă tuturor secțiilor libertatea de a-și formula programul teoretic, cu excepția cazurilor cînd se încalcă tendința generală a Asociației”⁷.

Potrivit formulării utilizate de Marx în Statut, „eliberarea clasei muncitoare trebuie să fie opera clasei muncitoare înseși”, iar acest principiu a reprezentat unul din punctele cheie ale doctrinei programatice a Asociației Internaționale a Muncitorilor.

Statutul stabilea și structura organizatorică a Asociației. Organul suprem al Internaționalei I era Congresul General, iar între congrese activitatea acesteia era condusă de un Consiliu Central (care ulterior a devenit Consiliul General), avînd în compoziția sa delegați, provenind din diverse țări sau organizații, afiliate la Internațională. De menționat că în componența Consiliului au făcut parte, alături de Marx (și ulterior și Engels), numeroși reprezentanți de seamă și militanți ai proletariatului internațional: George Eccarius, Iung, Lucraft, G. Odger, Lessner⁸.

De asemenea, se prevedea desfășurarea anuală a Congreselor Asociației; Consiliul General urma să se ocupe de organizarea bunei desfășurări a acestora, împreună cu secția din localitatea respectivă. Pînă în 1870 această ritmicitate a putut fi respectată.

În perioada premergătoare lui 1864, cît și în anii de activitate ai Internaționalei I, în mișcarea muncitorească internațională subsistau mai multe curente ideologice, care, în esența lor, îndepărtau muncitorii de scopurile luptei revoluționare. Din această cauză, în cadrul Internaționalei s-a desfășurat o luptă îndrîjită și susținută a elementelor cu adevărat revoluționare împotriva acestor curente și grupări, luptă care s-a soldat cu înfrîngerea și lichidarea influenței lor în sînul organizației proletare, cu victoria liniei politice și tacticii marxiste.

⁶ *Marx-Engels despre Internaționala I*, București, Edit. politică, 1964, p. 12.

⁷ K. Marx, Fr. Engels, *Opere*, vol. 16, București, Edit. politică, 1962, p. 274.

⁸ Alexandru Vianu, *Internaționala I*, București, Edit. științifică, 1964, p. 53.

Astfel, o influență preponderentă în mișcarea muncitorească din Franța o avea proudhonismul (curent care își trăgea numele de la filozoful și economistul P. I. Proudhon). Semnificativ pentru proudhoniști este faptul că ei se pronunțau împotriva grevelor ca mijloc de luptă și a sindicatelor ca formă de organizare profesională și politică a muncitorilor. Doctrina lui Proudhon, care preconiza persistența micii producții de mărfuri, recomanda organizarea unor așa-zise „bănci populare”. Lichidarea capitalismului — în viziunea teoreticianului acestei grupări — urma să se producă ca rezultat firesc al creării unui vast sistem de cooperative de producție și consum. Promovînd aceste principii, proudhonismul nu făcea în fond altceva decît să îndepărteze proletariatul de la scopul său principal — răsturnarea revoluționară a orînduirii capitaliste. În 1870, în prefața la ediția din acel an a *Războiului țărănesc german*, Engels releva rolul negativ al acestui curent, care, în forma lui inițială, a semănat confuzia și dezorientarea printre muncitorii francezi și belgieni⁹.

Un alt curent foarte răspîndit în mișcarea muncitorească, mai ales în cea franceză, îl constituia blanquismul. Nucleul acestui curent îl constituiau adepții revoluționarului francez Auguste Blanqui care nu a înțeles și nu a sesizat esența învățaturii marxiste privind revoluția socialistă și dictatura proletariatului. În concepția lor, pentru înfăptuirea revoluției proletare era suficient un număr restrîns de complotiști hotărîți, iar dictatura proletariatului o înțelegeau sub forma hegemoniei unei minorități. Una din carențele cele mai grave ale concepției blanquiștilor o constituia faptul că aceștia ignorau rolul de conducător în luptă al partidului clasei muncitoare¹⁰. Adoptînd tactica comploturilor, blanquiștii abăteau în fond clasa muncitoare din Franța de la lupta revoluționară, impunîndu-i o strategie pucistă, condamnată inevitabil eșecului.

În rîndul mișcării muncitorești din Germania, o largă difuziune au căpătat ideile lui Ferdinand Lassalle, un cunoscut publicist și om politic, unul din animatorii organizației „Uniunea generală a muncitorilor germani”. După numele ideologului său principal, acest curent de gîndire a căpătat denumirea de lassalleanism. Caracteristic pozițiilor adepților lui Lassalle era tendința lor reformistă și susținerea colaborării cu junkerimea reacționară din Prusia. Atît teoreticianul mișcării, cît și aderenții săi apreciau că clasa muncitoare nu se poate elibera de exploatarea capitalistă cu propriile ei forțe, ci numai cu ajutorul statului monarhic german. Aceste erori ideologice ale grupării lassalliene împingeau în fapt clasa muncitoare la remorca claselor dominante ale societății germane¹¹. Dezvăluind caracterul neștiințific și oportunist al lassalleanismului, Marx a dat o lovitură zdrobitoare acestui curent în lucrarea sa *Critica Programului de la Gotha*.

Extrem de periculos prin răspîndirea luată ca și prin efectele dăunătoare aduse activității Asociației internaționale proletare a fost bakunismul, curent ideologic de tip anarhist, purtînd numele întemeietorului său, anarhistul rus

⁹ K. Marx, Fr. Engels, *Opere*, vol. 18, București, Edit. politică, 1964, p. 513.

¹⁰ S. B. Kan, *Istoria ideilor socialiste*, București, Edit. politică, 1964, p. 188.

¹¹ Janeta Bril, Constantin Florea, *Asociația Internațională a Muncitorilor* (Internaționala I), București, Edit. politică, 1964, p. 22.

Mihail Bakunin (1814—1876). Caracteristic bakunismului era faptul că nega necesitatea revoluției socialiste, a partidului revoluționar al clasei muncitoare. Bakunin și grupul de anarhiști din jurul său porneau de la ideea că „răul principal” al societății contemporane lor îl constituia statul; ca atare, neînțelegând esența de clasă a acestuia, precum și condițiile social-politice ale epocii, ei propuneau să fie desființat (după expresia lor — „azvîrlit în aer”) ¹². Locul său urma să fie luat de o „fedeerație liberă a persoanelor, comunităților și națiunilor” sau chiar de Internaționala I, care să nu aibă un caracter politic. În fapt, sub masca unor formulări demagogice „de stînga”, bakunismul nu făcea decît să subordoneze proletariatul intereselor burgheziei. În cadrul Internaționalei, mai ales după congresul de la Bruxelles, s-a desfășurat o luptă aprigă împotriva bakuniștilor, luptă care a atins punctul culminant în 1872. Congresul de la Haga, desfășurat în acest an, a marcat lichidarea definitivă a influenței anarhiste: Bakunin și adepții săi au fost excluși din rîndurile Asociației.

Trebuie să amintim aici și situația proletariatului din Anglia. Organizațiile sale, numite trade-unionuri (asemănătoare sindicatelor), au proliferat; ele dispuneau de o structură organizatorică destul de bine încheată, cu numeroși membri și o rețea de filiale destul de ramificată și întinsă ¹³. Din păcate, principiile dominante ale trade-unionismului, printre care ideea colaborării cu burghezia, teza cuceririi puterii exclusiv pe cale parlamentară și recomandarea numai a luptei economice i-au conferit acestui curent un caracter reformist, cu totul diferit și îndepărtat de ideile luptei revoluționare. ¹⁴

În desfășurarea activității organizatorice a Internaționalei, a stabilirii direcțiilor principale ale strategiei și tacticii sale, un rol important l-au jucat cele 5 congrese: Geneva (1866), Lausanne (1867), Bruxelles (1868), Basel (1869), Haga (1872), precum și Conferința de la Londra din 1871 ¹⁵. O contribuție activă la pregătirea ordinei de zi, la organizarea și buna desfășurare a Congreselor a avut-o Consiliul General, sub îndrumarea directă și nemijlocită a lui Marx ¹⁶. În cadrul lor, a fost dezbătută o largă gamă de probleme (cu caracter economic, social și politic), cu care era confruntată mișcarea muncitorească; și tot aici s-a desfășurat ascuțita luptă de idei cu proudhoniștii

¹² N. A. Pirumova, *Bakunin*, Moskva, Izd. Molodaia gvardia, 1970, p. 126.

¹³ Al. Vianu, *op. cit.*, p. 177.

¹⁴ F. Morton, A. Tate, *Histoire du mouvement ouvrier anglais*, Paris, Fr. Maspero, 1963, p. 148.

¹⁵ În legătură cu congresele Internaționalei o tratare mai detaliată poate fi găsită în *Pervii Internațional*, vol. I (1864—1870), vol. II (1871—1876), Moskva, Izd. Misli, 1964, 1970 (sub red. lui I. A. Bah, L. Golman, B. E. Kunin); Alexandru Vianu, *op. cit.* p. 108—112; 79—91; 147—156; 187—192; 269—278); vezi și pentru Congresul de la Geneva, M. Stroia, *Congresul muncitoresc internațional de la Geneva*, (1866), în „Revista de istorie”, tom. 29 (1976), nr. 12, p. 1979—1987. Documentele Internaționalei au fost publicate în ultimii ani în volumul *La première Internationale. Recueil de documents* (sous la direction de Jacques Freymond), Geneva, I.H.E.U., vol. I—II, 1962. În românește — parțial în vol. *Marx-Engels despre Internaționala I*, București, Edit. politică, 1964 și în „Anale de istorie”, nr. 3/1979.

¹⁶ E. Stepanova, I. Bach, *e Conseil Général et son rôle dans l'Association Internationale des Travailleurs*, în *La première Internationale, L'Institution, l'implantation, le rayonnement*, Paris, Editions du G.N.R.S., 1968, p. 62.

și bakuniștii, soldată finalmente cu eșecul celor două curente amintite (dintre care cel dintâi a fost lichidat ideologic la Bruxelles). Între chestiunile mai importante care au figurat pe ordinea de zi a congreselor Internaționalei pot fi amintite: lupta pentru ziua de muncă de 8 ore, rolul sindicatelor și al cooperăției (congresul de la Geneva); necesitatea cuceririi puterii de către clasa muncitoare, chestiunea învățământului, a muncii femeilor (congresul de la Lausanne); problema proprietății, greva ca armă de luptă a proletariatului (congresul de la Bruxelles); problema pământului, problema afilierei de noi secții (congresul de la Basel); activitatea politică a clasei muncitoare (conferința de la Londra).

Extrem de important a fost aportul Internaționalei la întărirea unității de luptă a muncitorilor împotriva patronatului. Astfel în 1866, cu ocazia grevei croitorilor londonezi, Consiliul general al Internaționalei a publicat în ziarele din Elveția, Franța și Belgia un apel, care cerea muncitorilor din aceste țări să nu se angajeze în capitala engleză, servind patronilor drept spărgători de grevă. Ca urmare a acestei acțiuni, patronii au fost obligați să reia tratativele cu greviștii, satisfăcându-le acestora majoritatea revendicărilor¹⁷. O situație similară s-a produs și cu ocazia grevei muncitorilor din Edinburgh, când intervenția energică a organului conducător al Internaționalei a determinat pe proprietari să reîncheie, în condiții favorabile angajaților, contractele de muncă. Intervenția activă, promptă și eficace a Consiliului General a constituit cea mai bună propagandă a ideii solidarității proletare și a adus noi organizații în rîndurile Internaționalei.

Un episod istoric important, petrecut în perioada activității Internaționalei și legat de aceasta prin semnificațiile și implicațiile sale, l-a reprezentat Comuna din Paris (18 martie—28 mai 1871). În cazul Comunei, Internaționala a fost confruntată, pentru prima dată în existența ei, cu o situație literalmente nouă, cu totul neobișnuită: pentru prima dată — chiar dacă pentru puțin timp — puterea era deținută de un guvern proletar.

În timpul existenței Comunei proletarilor parizieni, Asociația Internațională a Muncitorilor, sub directa îndrumare a lui Marx și Engels, a desfășurat o activitate asiduă, neobosită în sprijinul luptei lor eroice. Numeroase din măsurile adoptate de Comună au fost inspirate din programul de activitate al Asociației sau au fost înfăptuite ca urmare a sugestiilor lui Marx și Engels. Nu lipsit de semnificație este și faptul că în conducerea ei s-au aflat o serie de membri ai Internaționalei I, printre care Eugène Varlin, și G. Duval, maghiarul Leo Fränkel, socialistă rusă Elisabeta Dimitrieva, polonezul W. Wroblewski, această componentă fiind o semnificativă ilustrare a spiritului internaționalist care a caracterizat Comuna¹⁸.

Trebuie amintit, de asemenea, că în rîndurile comunarșilor s-au aflat o serie de români, studenți aflați la Paris, printre care Dimitrie Dobrescu, Ion Cernătescu, Constantin Haralambie, Gheorghe Rojniță ș.a.¹⁹, iar perio-

¹⁷ Al. Vianu, *op. cit.*, p. 74.

¹⁸ I. Bruhat, E. Tersen, E. Dautry, *Comuna din 1871*, București, Edit. politică, 1962, p. 176.

¹⁹ Nicolae Copoiu, *Istoria Comunei din Paris*, București, Edit. științifică, 1973, p. 123.

dicele românești ale vremii („Românul“, „Presa“, „Albina“, „Gazeta Transilvaniei“) au publicat știri despre Comună.²⁰

Finalmente, sub loviturile oligarhiei interne, condusă de Thiers (sprijinită și de reacțiunea internațională), Comuna a fost înfrântă. Dar lupta eroică a comunarzilor parizieni nu a fost zadarnică, căci ea a dovedit, fie și pentru scurt timp, posibilitatea victoriei dictaturii proletarietului, iar prin experiența ei a îmbogățit substanțial tezaurul gândirii marxiste. Încă înainte de căderea Comunei, Marx subliniase că „dacă ea (Comuna — n.n.) va fi înfrântă, lupta va fi doar amânată. Principiile Comunei sînt eterne și nu pot fi nimicite, ele vor continua să se afirme pînă ce clasa muncitoare își va obține libertatea“.²¹

În ceea ce privește ecoul și influența acțiunilor Internaționalei în țara noastră, amintim că știri despre activitatea Internaționalei și a lui Marx au apărut în numeroase ziare din Transilvania și din Vechea Românie („Românul“, „Albina“, „Federațiunea“, „Familia“, „Kelet“ ș.a.)²².

În condițiile creșterii conștiinței politice și a spiritului de organizare a muncitorilor din țara noastră, la 11 octombrie 1868, la Timișoara, s-a constituit Asociația generală a muncitorilor din acest oraș, avînd ca președinte pe Carol Farcaș, iar ca secretar pe Gheorghe Ungureanu, prietenul și colaboratorul său apropiat²³. Militantul C. Farcaș a luat legătura cu Johann Philipp Becker, conducătorul secției din Geneva a Internaționalei, cu care a menținut strînse contacte. Asociația din Timișoara a cerut un catalog al lucrărilor mai importante privind doctrina socialistă și dispunea de abonament la organul de presă al Internaționalei, „Vorbote“.

Călăuzindu-se după prevederile *Statutului* Internaționalei I, care preciza că „succesul mișcării muncitorești din fiecare țară poate fi asigurat numai prin puterea pe care o dau unirea și organizarea“, Carol Farcaș a depus eforturi pentru unificarea tuturor asociațiilor muncitorești din Banat și crearea unei singure organizații puternice. De altfel, în primăvara anului 1869, Asociația generală a muncitorilor din Timișoara a devenit secție a Internaționalei I, avînd subsecții la Reșița, Anina și Arad; Carol Farcaș, organizatorul acestei prime secții din sud-estul Europei, a devenit reprezentant al Internaționalei pentru mișcarea muncitorească din această regiune (membru central) și corespondent al publicației „Vorbote“ pentru secția din Timișoara²⁴.

În iulie 1870, membrii secției din Timișoara au dezbătut un program propriu de activitate, diferit de linia lassalleianistă, precumpănitoare în mișcarea socialistă din Austro-Ungaria. „Muncitorii trebuie să se bazeze numai pe forțele lor“ — se spunea în rezoluția adoptată cu acest prilej²⁵. Este

²⁰ Gh. Cristea, *Ecoul Comunei din Paris în viața politică din România*, în *Comuna din Paris*, București, 1972, p. 86—88; *Comuna din Paris și mișcarea muncitorească și socialistă din România*, București, 1972, Ed. politică, p. 200—201.

²¹ K. Marx, Fr. Engels, *Opere*, vol. 17, București, Edit. politică, 1963, p. 654.

²² Alex. Vianu, *op. cit.*, p. 141; *Documente privind începuturile mișcării muncitorești și socialiste din România, 1821—1878*, București, Edit. politică, 1971, p. 594—600.

²³ Augustin Deac, *Internaționala I și România*, p. 36.

²⁴ I. Georgescu, *Carol Farcaș și Internaționala I*, în „Magazin istoric“, an. XIII (1979), nr. 6, p. 27.

²⁵ *Peruții Internațional (1864—1870)*, Moskva, 1964, p. 196.

semnificativ totodată un raport al autorităților austro-ungare din această perioadă care dezvăluia că „Internaționala a pătruns adînc și la Timișoara, în rîndurile numeroasei muncitorimi a nenumăratelor fabrici din acest oraș, cît și printre muncitorii săraci care lucrează în orașele miniere apropiate, Anina și Reșița... Ei întretin o legătură vie, nemijlocită cu cei mai distinși conducători ai Internaționalei și anume cu secretarii generali Karl Marx și George Eccarius...”²⁶

De asemenea, unii cetățeni români aflați temporar în străinătate, printre care filozoful materialist Vasile Conta, Gh. Panu (aflat la Paris pentru studii), Zamfir C. Arbore și alții au devenit membri ai Internaționalei I, în cadrul secțiilor ei de la Paris și Bruxelles.

Nu întîmplător este și faptul că, în acești ani, ca urmare în primul rînd a acumulărilor interne, dar și, deloc neglijabil, a factorului extern, a avut loc accelerarea procesului de maturizare organizatorică a clasei muncitoare din România, marcată printre altele prin înființarea în 1872 a „Asociației generale a muncitorilor din România”. Aceasta avea să fie una din etapele majore ale drumului ce urma să ducă, la finele secolului, la înființarea partidului politic al clasei muncitoare din țara noastră (1893).

Congresul de la Haga (din 1872) al Internaționalei avea să constituie ultima ei manifestare mai importantă pe continentul european. În condițiile accentuării persecuțiilor și presiunilor guvernelor burgheze, ale creșterii ostilității cercurilor celor mai reacționare ale societății europene, mai ales după declanșarea, activitatea și înfrîngerea Comunei, la Haga a fost luată decizia transferării nucleului central al Internaționalei, Consiliul General, la New York. După 4 ani, în 1876, în condițiile creșterii avîntului mișcării muncitorești internaționale, a demarării procesului de formare și răspîndire a partidelor clasei muncitoare în numeroase țări europene, Consiliul General, apreciind că scopurile pentru care fusese constituită Internaționala erau în cea mai mare parte atinse, a hotărît autodizolvarea acesteia.

Prin tot ceea ce a înfăptuit în cei 12 ani de activitate, Asociația Internațională a Muncitorilor ocupă un loc de frunte în istoria mișcării muncitorești internaționale și se înscrie ca unul din episoadele memorabile ale istoriei moderne a lumii²⁷.

Așa cum a subliniat cu justețe Engels la vremea respectivă, „Timp de zece ani Internaționala a dominat o latură a istoriei europene..., aceea în care se află germele viitorului, și ea își poate privi cu mîndrie opera”²⁸.

Străduindu-se să unească și să coordoneze eforturile celor ce muncesc din numeroase țări în lupta lor dreaptă și curajoasă împotriva exploatării, Internaționala le-a relevat forța uriașă a solidarității internaționale a proletarilor de pretutindeni.

Bogata experiență, ca și învățămintele teoretice ale Internaționalei au reprezentat o prețioasă contribuție la îmbogățirea tezaurului gîndirii mar-

²⁶ „A Magyar Munkásmozgalom Történetének Válogatott Dokumentumai, I kötet.” Összeállította. Erény Tibor, Szikra, 1951, p. 195—200.

²⁷ A. Vianu, în *Istoria universală modernă*, vol. II, partea I (1848—1870), București, 1972, p. 386.

²⁸ K. Marx și F. Engels, *Opere alese în două volume*, ed. a 3-a, vol. II, București, Edit. politică, 1967, p. 449.

dicele românești ale vremii („Românul“, „Presa“, „Albina“, „Gazeta Transilvaniei“) au publicat știri despre Comună.²⁰

Finalmente, sub loviturile oligarhiei interne, condusă de Thiers (sprijinită și de reacțiunea internațională), Comuna a fost înfrântă. Dar lupta eroică a comunarzilor parizieni nu a fost zadarnică, căci ea a dovedit, fie și pentru scurt timp, posibilitatea victoriei dictaturii proletariatului, iar prin experiența ei a îmbogățit substanțial tezaurul gândirii marxiste. Încă înainte de căderea Comunei, Marx subliniase că „dacă ea (Comuna — n.n.) va fi înfrântă, lupta va fi doar amânată. Principiile Comunei sînt eterne și nu pot fi nimicite, ele vor continua să se afirme pînă ce clasa muncitoare își va obține libertatea“.²¹

În ceea ce privește ecoul și influența acțiunilor Internaționalei în țara noastră, amintim că știri despre activitatea Internaționalei și a lui Marx au apărut în numeroase ziare din Transilvania și din Vechea Românie („Românul“, „Albina“, „Federațiunea“, „Familia“, „Kelet“ ș.a.)²².

În condițiile creșterii conștiinței politice și a spiritului de organizare a muncitorilor din țara noastră, la 11 octombrie 1868, la Timișoara, s-a constituit Asociația generală a muncitorilor din acest oraș, avînd ca președinte pe Carol Farcaș, iar ca secretar pe Gheorghe Ungureanu, prietenul și colaboratorul său apropiat²³. Militantul C. Farcaș a luat legătura cu Johann Philipp Becker, conducătorul secției din Geneva a Internaționalei, cu care a menținut strînse contacte. Asociația din Timișoara a cerut un catalog al lucrărilor mai importante privind doctrina socialistă și dispunea de abonament la organul de presă al Internaționalei, „Vorbote“.

Călăuzindu-se după prevederile *Statutului* Internaționalei I, care preciza că „succesul mișcării muncitorești din fiecare țară poate fi asigurat numai prin puterea pe care o dau unirea și organizarea“, Carol Farcaș a depus eforturi pentru unificarea tuturor asociațiilor muncitorești din Banat și crearea unei singure organizații puternice. De altfel, în primăvara anului 1869, Asociația generală a muncitorilor din Timișoara a devenit secție a Internaționalei I, avînd subsecții la Reșița, Anina și Arad; Carol Farcaș, organizatorul acestei prime secții din sud-estul Europei, a devenit reprezentant al Internaționalei pentru mișcarea muncitorească din această regiune (membru central) și corespondent al publicației „Vorbote“ pentru secția din Timișoara²⁴.

În iulie 1870, membrii secției din Timișoara au dezbătut un program propriu de activitate, diferit de linia lassalleianistă, precumpănitoare în mișcarea socialistă din Austro-Ungaria. „Muncitorii trebuie să se bazeze numai pe forțele lor“ — se spunea în rezoluția adoptată cu acest prilej²⁵. Este

²⁰ Gh. Cristea, *Ecoul Comunei din Paris în viața politică din România*, în *Comuna din Paris*, București, 1972, p. 86—88; *Comuna din Paris și mișcarea muncitorească și socialistă din România*, București, 1972, Ed. politică, p. 200—201.

²¹ K. Marx, Fr. Engels, *Opere*, vol. 17, București, Edit. politică, 1963, p. 654.

²² Alex. Vianu, *op. cit.*, p. 141; *Documente privind începuturile mișcării muncitorești și socialiste din România, 1821—1878*, București, Edit. politică, 1971, p. 594—600.

²³ Augustin Deac, *Internaționala I și România*, p. 36.

²⁴ I. Georgescu, *Carol Farcaș și Internaționala I*, în „Magazin istoric“, an. XIII (1979), nr. 6, p. 27.

²⁵ *Perișii Internațional (1864—1870)*, Moskva, 1964, p. 196.

semnificativ totodată un raport al autorităților austro-ungare din această perioadă care dezvăluia că „Internaționala a pătruns adînc și la Timișoara, în rîndurile numeroasei muncitorimi a nenumăratelor fabrici din acest oraș, cît și printre muncitorii săraci care lucrează în orașele miniere apropiate, Anina și Reșița... Ei întrețin o legătură vie, nemijlocită cu cei mai distinși conducători ai Internaționalei și anume cu secretarii generali Karl Marx și George Eccarius...”²⁶

De asemenea, unii cetățeni români aflați temporar în străinătate, printre care filozoful materialist Vasile Conta, Gh. Panu (aflat la Paris pentru studii), Zamfir C. Arbore și alții au devenit membri ai Internaționalei I, în cadrul secțiilor ei de la Paris și Bruxelles.

Nu întîmplător este și faptul că, în acești ani, ca urmare în primul rînd a acumulărilor interne, dar și, deloc neglijabil, a factorului extern, a avut loc accelerarea procesului de maturizare organizatorică a clasei muncitoare din România, marcată printre altele prin înființarea în 1872 a „Asociației generale a muncitorilor din România”. Aceasta avea să fie una din etapele majore ale drumului ce urma să ducă, la finele secolului, la înființarea partidului politic al clasei muncitoare din țara noastră (1893).

Congresul de la Haga (din 1872) al Internaționalei avea să constituie ultima ei manifestare mai importantă pe continentul european. În condițiile accentuării persecuțiilor și presiunilor guvernelor burgheze, ale creșterii ostilității cercurilor celor mai reacționare ale societății europene, mai ales după declanșarea, activitatea și înfrîngerea Comunei, la Haga a fost luată decizia transferării nucleului central al Internaționalei, Consiliul General, la New York. După 4 ani, în 1876, în condițiile creșterii avîntului mișcării muncitorești internaționale, a demarării procesului de formare și răspîndire a partidelor clasei muncitoare în numeroase țări europene, Consiliul General, apreciind că scopurile pentru care fusese constituită Internaționala erau în cea mai mare parte atinse, a hotărît autodizolvarea acesteia.

Prin tot ceea ce a înfăptuit în cei 12 ani de activitate, Asociația Internațională a Muncitorilor ocupă un loc de frunte în istoria mișcării muncitorești internaționale și se înscrie ca unul din episoadele memorabile ale istoriei moderne a lumii²⁷.

Așa cum a subliniat cu justețe Engels la vremea respectivă, „Timp de zece ani Internaționala a dominat o latură a istoriei europene..., aceea în care se află germele viitorului, și ea își poate privi cu mîndrie opera”²⁸.

Străduindu-se să unească și să coordoneze eforturile celor ce muncesc din numeroase țări în lupta lor dreaptă și curajoasă împotriva exploatării, Internaționala le-a relevat forța uriașă a solidarității internaționale a proletarilor de pretutindeni.

Bogata experiență, ca și învățămintele teoretice ale Internaționalei au reprezentat o prețioasă contribuție la îmbogățirea tezaurului gîndirii mar-

²⁶ „A Magyar Munkásmozgalom Történetének Válogatott Dokumentumai, I kötet.” Összeállította. Erény Tibor, Szikra, 1951, p. 195—200.

²⁷ A. Vianu, în *Istoria universală modernă*, vol. II, partea I (1848—1870), București, 1972, p. 386.

²⁸ K. Marx și F. Engels, *Opere alese în două volume*, ed. a 3-a, vol. II, București, Edit. politică, 1967, p. 449.

xiste ; ele constituie o parte integrantă a patrimoniului ideologic al mișcării comuniste și muncitorești internaționale contemporane. Partidul Comunist Român, păstrător și continuator al celor mai glorioase tradiții ale proletariatului din țara noastră, a dat în documentele sale fundamentale, o înaltă prețuire și adâncă cinstită neobositei lupte a militanților Internaționalei. Prin întreaga lor activitate, comuniștii români, aplicând în mod creator principiile învățaturii marxiste la condițiile specifice ale țării noastre, le transpun cu succes în realitate, făurind societatea socialistă multilateral dezvoltată, etapă esențială în înaintarea României spre comunism.